

інформаційних та освітніх ресурсів, зокрема до дистанційного навчання. Можливості ІКТ допомагають сучасним школярам у вирішенні багатьох пізнавальних завдань та сприяють розкриттю й реалізації їхнього творчого потенціалу. Крім того, означені технології сприяють реалізації креативних задумів учителя, його самоосвіті та самовдосконаленню.

Представлене дослідження, безумовно, не окреслює всіх аспектів означеного питання та передбачає наші подальші наукові пошуки. Однак порушена проблема дає підстави стверджувати, що використання інформаційно-комунікаційних технологій в освітніх закладах із метою підвищення якості освіти обдарованих учнів є одним із пріоритетних напрямів сучасних наукових досліджень та передбачає перспективи розвитку нових актуальних концепцій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вакалюк Т. А. Використання інформаційно-комунікаційних технологій в загальноосвітніх школах для підвищення якості освіти. Інформаційно-комунікаційні технології як засіб підвищення якості освіти : збірник наук. та науково-метод. праць / ред. кол. : В. Є. Берека (гол) та ін. Хмельницький : Видавництво ХОІППО, 2015. 326 с.
2. Десятов Д. Л. Methodика використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні історії. Харків, 2011. 111 с.
3. Інформаційно-комунікаційні технології. URL : https://uk.wikipedia.org/wiki/інформаційно-комунікаційні_технології (дата звернення: 20.07.2022).
4. Культура віртуального спілкування: методичні поради. URL : <http://www.ounb.km.ua/vidanya/2014/kvs.pdf> (дата звернення: 20.07.2022).
5. Ціпан Т. Інноваційні форми та методи педагогічної взаємодії школи і сім'ї у вихованні учнівської молоді. Інноватика у вихованні : збірник наукових праць. 2020. № 12. С. 235–24.

Пометун О. І.,

*доктор пед. наук, професор, член-кор.НАПН України,
головний науковий співробітник,
Інститут педагогіки НАПН України
opometun@gmail.com*

ІНТЕГРАЦІЯ ЗМІСТУ НАВЧАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ В УЧНІВ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ХХІ СТОЛІТТЯ

У статті досліджується сучасне розуміння інтеграції в освіті як реалізації міжпредметної внутрішньогалузової та міжгалузевої інтеграції змісту навчання. Стверджується, що актуальні освітні виклики сьогодення вимагають від науковців і практиків переосмислення того, що варто знати і вміти учням, як сформувані у навчанні ключові компетентності дитини. Доведено, що інтегрований або міжпредметний курикулум є ефективним і актуальним

способом компетентнісно орієнтованого навчання учнів XXI століття, що забезпечує їм цілісні знання та наскрізні вміння необхідні для розв'язання складних пізнавальних і життєвих проблем.

Ключові слова: інтеграція, середня освіта, зміст, компетентності учнів

The article examines the modern understanding of integration in education as the implementation of interdisciplinary, intra-branch and inter-branch integration of learning content. It is claimed that current educational challenges require scientists and practitioners to rethink what students should know and be able to do, how to form the child's key competencies in education. It has been proven that an integrated or interdisciplinary curriculum is an effective and relevant method of competence-oriented education of students of the 21st century, which provides them with comprehensive knowledge and cross-cutting skills necessary for solving complex cognitive and life problems.

Key words: integration, secondary education, content, student competencies

Інтегративні процеси, що відбуваються в усіх сферах життя суспільства, значною мірою визначають тенденції розвитку людства. Вони впливають на способи розв'язання актуальних суспільних проблем, багато в чому визначають стиль життя і мислення сучасної людини. Натомість, пануюча в освіті вузькопредметна структура змісту обумовлює фрагментарність знань учнів, заважає формуванню в їхньої свідомості цілісної картини світу, а отже гальмує розвиток компетентностей учнів у різних сферах й їхню здатність розв'язувати реальні проблеми інтегрованого світу. Очевидно необхідною є інтеграція змісту як провідна тенденція оновлення освіти сьогодні.

Щодо сутності інтеграції – вона є складним багаторакурсним поняттям, предметом дослідження різних наук. У наукових джерелах зустрічаються різні її визначення, іноді суперечливі. Проте добре відомо, що латинське слово – *integratio* – відновлення, заміщення; – *integer* – цілий. Більшість дослідників інтеграції характеризують цей феномен як:

взаємопроникнення елементів, що перебувають у розрізненому стані, але мають при цьому первісну генетичну спорідненість, горизонтальні та вертикальні зв'язки між науками, видами мистецтва, уявленнями про світ;

процес ущільнення, уніфікації знання, що виявляється завдяки єдності з протилежним йому процесом поділу, диференціації.

На кожному етапі інтеграції динамічний процес розвитку порушує, з одного боку, утворену єдність, а з іншого – знову відновлює її, однак вже на більш високому рівні. З цих позицій інтеграція виступає не лише як основна форма прояву єдності знань, а й як засіб її досягнення. Отже, інтеграція може бути визначена як процес взаємодії елементів (із заданими властивостями), що супроводжується встановленням, ускладненням і зміцненням істотних зв'язків між цими елементами на основі достатніх підстав, у результаті якої формується

зінтегрований об'єкт (цілісна система) з якісно новими властивостями в структурі якого зберігаються властивості вихідних елементів. У контексті інтеграції в освіті такою цілісною системою інтегрованого змісту є, наприклад, інтегровані курси та учнівські проекти.

Послідовний рух педагогічної науки й освіти в Україні у напрямі інтеграції є очевидним і отримує все більшу науково-методологічну та нормативну підтримку.

Вперше необхідність інтеграції змісту освіти було засвідчено ще в першому Державному стандарті базової і повної середньої освіти 2004 р., коли запроваджено освітні галузі, які орієнтували педагогів на можливість гнучкої, варіативної організації змісту.[6] Державним стандартом базової і повної середньої освіти 2011 р. галузева інтеграція зберігалася і була доповнена спільними методологічними засадами організації освітнього процесу, що тепер передбачав запровадження «особистісно зорієнтованого, компетентнісного і діяльнісного підходів, що реалізовані в освітніх галузях і відображені в результативних складових змісту базової і повної загальної середньої освіти». [9, с.2]

Проте багатопредметна структура навчального плану продовжувала панувати, особливо у базовій ланці школи. Величезна кількість предметів (в деяких класах до 14-18) призводила до дублювання змісту, перевантаження учнів, поступової втрати ними інтересу до навчання. Результатом її була і відсутність у свідомості дітей цілісної картини світу, оскільки реальний світ не обмежений предметами. В цих умовах неможливо й зростання рівня компетентності учнів у різних сферах пізнання і життєвих ситуаціях. Натомість стало очевидним, що важливим викликом для освіти останнього десятиліття є переосмислення ролі знань учня і того, що варто знати. Наприклад, Siri і Google зробили традиційне запам'ятовування предметного контенту застарілим.

Вперше серйозні спроби реальної міжпредметної інтеграції розпочалися із запровадженням Нової української школи, коли освіту вперше у традиції вітчизняної педагогічної науки і практики почали розглядати крізь призму загальної картини світу, а не поділяючи на окремі предмети. Перехід початкової освіти на якісно новий рівень означав рух від внутрішньопредметної до міжпредметної інтеграції, насамперед змістової. [8]

Державний стандарт базової середньої освіти 2020 р. засвідчив необхідність ефективної реалізації компетентнісного підходу з одночасним переходом до інтегрованих курсів і визначив, що сьогодні основним шляхом якісного навчання є галузева міжпредметна інтеграція. [7] І це зрозуміло, адже компетентнісний підхід у навчанні передбачає набуття учнями міжпредметних комплексів знань, умінь, навичок и цінностей – ключових і предметних компетентностей й наскрізних умінь, що дозволяють їм успішно здійснювати ту чи іншу діяльність.

Встановлення контент-зв'язків і інтегрування змісту різних галузей і предметів дає змогу формувати в учнів уміння встановлювати всебічні зв'язки між науковими фактами, поняттями, законами, теоріями з різних галузей знань. А запровадження міжпредметних способів діяльності учнів забезпечує розвиток наскрізних умінь учнів.

На подібних позиціях стоїть і зарубіжна педагогіка. У документах Організації економічного співробітництва та розвитку відображено завдання освіти перших десятиліть XXI століття: надати учням активність, відчуття цілі та компетентності, які їм потрібні, щоб формувати власне життя та робити внесок у життя інших [4, с.2] Зростає також міжнародний консенсус щодо важливості та визначення компетентностей учнів XXI століття. Сюди входять критичне мислення, спілкування, співпраця, вирішення проблем, творчість, етика та громадянство, міжкультурна компетентність, глобальна обізнаність, адаптивність, а також комп'ютерні та цифрові технологічні можливості. [2,3,5] Перераховані у цих та інших міжнародних і вітчизняних документах ключові міжпредметні компетентності, на думку зарубіжних дослідників, є обґрунтованою підставою для об'єднання предметного змісту. І тому важливим напрямом удосконалення освіти сьогодні є перехід до інтегрованого навчання — інтегрованого курикулуму. Він є привабливою, актуальною та ефективною моделлю сучасного змісту. Лише такий курикулум може реально забезпечити не лише формування в учнів названих компетентностей, але забезпечити ефективність навчання, узгодженість змісту і методики та уникнення дублювання. [1] Більшість дослідників, як українських, так і зарубіжних, зазначає також, що інтегроване навчання не лише економить навчальний час і позбавляє учнів від перевтоми, а й поживляє сам освітній процес. Воно забезпечує кожній особистості можливість самостійно досягати певних цілей, творчо самостверджуватися в різних соціальних сферах, що сприяє якісно новому рівню освіти.

Таким чином, інтеграція змісту освіти є підґрунтям формування нового, інтегративного мислення як інструменту активного, творчого освоєння людиною світу. Вона є ефективним і актуальним способом компетентісно орієнтованого навчання учнів XXI століття, що надає їм цілісні знання та наскрізні уміння необхідні для розв'язання у майбутньому складних глобальних проблем світу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Drake SM and Reid JL (2020) 21st Century Competencies in Light of the History of Integrated Curriculum. *Front. Educ.* 5:122. doi: 10.3389/feduc.2020.00122
2. EU (2006). Recommendations of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006 on Key Competences for Lifelong Learning.

(2006/962/EC). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32006H0962>

3. OECD, D. Definition and selection of key competencies-executive summary. URL: <http://www.deseco.admin.ch/bfs/deseco/en/index/02>. Html
4. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). The future of education and skills: Education 2030. OECD Education Working Papers. 2018.
5. Partnership for 21st century skills (2015). Framework for 21st Century Learning. URL: <http://slacca.pbworks.com/f/Framework+for+21st+Century+Learning+Overview.pdf>
6. Державний стандарт базової і повної середньої освіти. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 14 січня 2004 р. N 24. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/24-2004-%D0%BF#Text>
7. Державний стандарт базової середньої освіти. Постанова КМУ № 898 від 30.09.2020 року. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/76886
8. Муфарова З. Інтегроване навчання: тематичний і діяльнісний підходи. Частина 2/НУШ, 2017. URL: <https://nus.org.ua/articles/integrovane-navchannya-tematychnyj-i-diyalnisnyj-pidhody-chastyna-2/>
9. Пометун, Олена Іванівна. Про актуальні завдання дидактики та методики в контексті європеїзації української освіти. Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта — 2021: інновації в освіті в контексті європеїзації та глобалізації: матеріали V Міжнародної наук.-практ. конференції (Київ, 27–28 травня 2021 р.), 314-315 <https://lib.iitta.gov.ua/726258/>
10. Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти. Постанова кабінет міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1392. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-%D0%BF#Text>

Похил Л. Д.,

*практичний психолог Смілянського навчально-виховного комплексу
«Загальноосвітня школа I ступеня – гімназія імені В. Т. Сенатора»*

Lyuba_nya@ukr.net

ОРГАНІЗАЦІЯ УЧНІВСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ В ЗАКЛАДІ ОСВІТИ ЯК ОДИН ІЗ НАПРЯМКІВ РОБОТИ ПРАКТИЧНОГО ПСИХОЛОГА З ОБДАРОВАНОЮ МОЛОДДЮ

Основним завданням шкільної освіти є створення соціально – психологічних та педагогічних умов для успішного навчання і розвитку учня. Суть змін, які відбуваються в шкільній освіті, полягає у відмові від орієнтування на засвоєння знань «середнім учнем», визнанні цінності, унікальності окремої особистості та стимулюванні розвитку індивідуальних нахилів і здібностей дитини у всьому різноманітті її життєдіяльності. У сучасних умовах оновлення системи освіти, основою якого є особистісно орієнтований підхід до учня значно підвищилась роль психологічної служби закладу. Одним із напрямків